

BİLİM, TEKNOLOJİ VE SANAYİLEŞME POLİTİKALARI UYGULANMALI

Aytekin Ziylan
E.Mu.Tuğg.

Cumhuriyet, 20 Temmuz 2002

Türkiye AB 6. Çerçeve Programına katılıyor, Türkiye “Vizyon 2023” projesiyle başlattığı “Teknoloji Öngörü” projesiyle 2023 yılında çağdaş medeniyet seviyesinin üzerine çıkmaya hazırlanıyor. Bunlar elbette çok güzel girişimler. Ancak temkinli olmak da gerekiyor. Çünkü Türkiye’nin koyduğu kuralları, hazırladığı politikaları uygulamama gibi bir alışkanlığı da var. Örneğin 1980’li yılların başında Devlet Bakanı Prof. Dr. Nimet Özdaş’ın önderliğinde hazırlanan “Türk Bilim Politikası 1983-2003” uygulanmadı.

1993 yılında yayımlanan “1993-2003 Türk Bilim ve Teknoloji Politikası” da aynı kaderi yaşamaktadır.

Bu durum yabancıların da dikkatini çekmiş. Türkiye’de savunma sanayii alanında çalışan bir yabancı muhabirin Türkler hakkındaki kanaati özetle şöyle: **“Türkler kurallar hazırlayabilir, ancak bunları uygulamak ayrı bir şeydir ve Türkiye’de konulan kurallara uyulmaması çok yaygındır. Örneğin 1975 ve 1998 yıllarında savunma sanayii alanında yayımlanan iki resmi ve kapsamlı politika esasları da uygulanmamıştır”**.⁽¹⁾

Yabancı gazetecinin bahsettiği 1998 dokümanı, 20 Haziran 1998 gün ve 98/11173 sayılı **“Türk Savunma Sanayii Politika ve Strateji Esasları”** (TSSPSE) hakkındaki Bakanlar Kurulu Kararı olmalıdır. Türk savunma sanayiinin gelişmesi için gerçekten çok yararlı olan bu kararnamenin, sonradan bir de **“Uygulama Yönergesi”** çıkarılmasına karşın, uygulanmadığı doğrusa bu gerçekten çok üzücü.

Bu politika ve strateji esaslarının en önemli özelliği, teknoloji odaklı olması ve ihtiyaç duyulan teknolojileri **“milli olması zorunlu”**, **“kritik”** ve **“diğer”** teknolojiler şeklinde gruplanmasıdır. Milli olması zorunlu sistem ve teknolojiler yurtdışından tedarik edilebilse dahi, kullanımında güvenlik nedeniyle sakınca bulunan ve mutlaka yurtiçinde, **“milli şirket”**ler tarafından geliştirilmesi gereken sistemler ve teknolojilerdir.

Türk Savunma Sanayii Politikası ve Stratejisi Esasları’nın (TSSPSE) ortaya koyduğu sanayi modelinin merkezinde **‘teknoloji edinme hedefi’** vardır. Teknolojiler sınıflandırılarak ve bu sınıflara uygun tedarik ilkeleri tespit edilerek, teknoloji edinme ve edinilen teknolojinin millileştirilip geliştirilmesi, tedarik sürecinin bir parçası haline getirilmiştir.

TSSPSE'nin bir hedef belirlemiş olması, bu hedefin teknoloji oluşu, teknoloji edinimi ve teknolojilerin millileştirilmesinin tedarik sürecinin bir parçası yapılması; böyle bir politika dokümanında ilk defa olmaktadır, bu nedenle çok önemlidir.

Her ne kadar TSSPSE'de “**milli şirket**” denmiyorsa da, bunun yerine tamamen aynı anlama gelen “**uygun milli tesis güvenlik belgesi bulunan firma**” tanımlaması yapılıyor. Aslında TSSPSE'de “**milli teknoloji**” denildiği halde “**milli şirket**” denilememesi ve milli şirketin tanımının yapılmaması da bir eksiklik ve uygulamayı daha da karmaşıklaştıran bir şey. Savunma sanayii sektöründe “**milli şirket**”, “**milli sanayi**” deyimlerinin kullanılması bir gereksinim ve bağımsız her ülke tarafından da kullanılıyor. Örneğin;

- ABD Savunma Bakanlığının tedarik reformu kapsamında yayımladığı vizyonu şöyle, “Savaş gücümüzün ihtiyaçlarını karşılayan en uygun değerdeki mal veya hizmetleri, küresel ölçekte rekabet edebilen bir “**milli sanayi**” üssünden sağlayan, dünyanın en yetenekli, en verimli ve en uyumlu alıcısı olarak tanınmak⁽²⁾
- Genel olarak Avrupa ülkelerinin savunma sanayii politikalarının ortak özellikleri şu şekildedir, ⁽³⁾
 - i) Avrupa ülkeleri savunma sanayilerini **milli egemenliklerinin bir şartı** olarak görmektedirler. (s.29)
 - ii) **Teknolojinin milli olarak geliştirilmesi ve milli bir savunma sanayii tabanı oluşturulmasını istemektedirler.** (s.33)
 - iii) Ana savunma sistem sözleşmeleri uçak, tank, elektronik vb. alt sektörler için seçilmiş birer **milli ana yüklenici** ile imzalanmaktadır. (s.36)

Sonuç olarak; TSSPSE milli savunma sanayiimizin gelişmesi ve milli bir teknoloji tabanına oturması için uygulanması gereken çok yararlı bir dokümandır. Bu Politika ve Strateji Esaslarının uygulanmasıyla ülkemizin teknolojik düzeyinin genelde yükseleceği, ileri milli teknolojiyle yurtiçinde üretilecek olan savunma sistemlerinin, savunma harcamalarının, ülke ekonomisi üzerindeki negatif etkisini azaltacağı, istihdamı artıracığı ve ihracat potansiyeli ile ülke ekonomisine katkıda bulunacağı ve ulusal savunma gücümüze en büyük katkıyı sağlayacağı açıktır.

Kaynakça:

- 1- “Turkey to revamp rules for defense procurement”, **D.News**, 1-7 Apr.02
- 2- “Understanding acquisition reform”, **SASAD Konferansı**, 13 Haziran 2000
- 3- European Parliament, **The EC Armements Industries at a Time of Change**, 4-1993